

DOI 10.31392/ONP.2786-6890.7(2)/2.2024.26

UDC 378.03:613.95–044.332

DEVELOPMENT OF MOTIVATION DIRECTION TO A HEALTHY LIFESTYLE AS A COMPONENT OF ADAPTIVE LEARNING OF TEACHING STUDENTS

Inesa Sheremet

*Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor at the Department
of Health Education and Physical Recreation,
Dragomanov Ukrainian State University,
9, Pyrohova Str., Kyiv, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0001-8766-8115>
e-mail: i.v.sheremet@udu.edu.ua*

Kateryna Vasylenko

*PhD in Educational, Pedagogical Sciences,
Lecturer at the Department of Health Education
and Physical Recreation,
Dragomanov Ukrainian State University,
9, Pyrohova Str., Kyiv, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0003-3152-4790>
e-mail: k.s.vasylenko@udu.edu.ua*

Abstract. *The article is devoted to the study of the problem of the development of motivational direction to a healthy lifestyle of future teachers in the context of the use of adaptive learning technology. An analysis of modern pedagogical theory and practice was conducted on this issue, the results of the analysis of educational programs of pedagogical specialties in the context of a motivational focus on a healthy lifestyle were provided (on the example of educational programs of the “bachelor” degree, which are used to train pedagogical specialists at Dragomanov Ukrainian State University, of specialties 012 “Preschool Education”, 013 “Primary Education”, 014 “Secondary Education (Human Health)”, 014 “Secondary Education (Physical Culture)”. Within the framework of the analysis of the list of competencies for each of the above educational programs, the main attention is paid to the presence among them of those that are directly related to the ability of the students of education to solve tasks related to health, in particular its preservation, strengthening, formation, promotion healthy lifestyle, prevention of bad habits or professional burnout. The results of the analysis proved the objective need to introduce health-saving technologies into the educational process in order to develop motivational direction to a healthy lifestyle of future teachers as a sign of adaptability in future professional activities. For this, it is necessary to: ensure the integration of knowledge from various disciplines in the content and structure of educational programs of pedagogical specialties in the context of the development of a motivational focus on a healthy lifestyle; the use of forms and methods of teaching that contribute to the personal development of students, the implementation of adaptive functions of learning and self-learning; the use of educational tasks of a research and creative direction for the purpose of adaptive training of students in the teaching profession and the implementation of one of his professional functions – preserving the health of students; involvement of higher pedagogical education graduates in the development and implementation of educational and preventive programs and projects on topics related to a healthy lifestyle; organization of the educational process based on the principles of health care.*

Key words: *healthy lifestyle, motivation for a healthy lifestyle, adaptive learning, students of pedagogical specialties, future teachers.*

DOI 10.31392/ONP.2786-6890.7(2)/2.2024.26

УДК 378.03:613.95–044.332

РОЗВИТОК МОТИВАЦІЙНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ ДО ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ЯК СКЛАДОВА АДАПТИВНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Шеремет І. В.

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри здоров'язбережувальної
освіти та фізичної рекреації,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
вул. Пирогова, 9, Київ, Україна
<https://orcid.org/0000-0001-8766-8115>
e-mail: i.v.sheremet@udu.edu.ua

Василенко К. С.

доктор філософії зі спеціальності
«Освітні, педагогічні науки»,
викладач кафедри здоров'язбережувальної
освіти та фізичної рекреації,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
вул. Пирогова, 9, Київ, Україна
<https://orcid.org/0000-0003-3152-4790>
e-mail: k.s.vasylenko@udu.edu.ua

Анотація. Стаття присвячена дослідженню проблеми розвитку мотиваційної спрямованості до здорового способу життя майбутніх педагогів у контексті використання технології адаптивного навчання. Було проведено аналіз сучасної педагогічної теорії та практики із означеного питання, наведено Результати аналізу освітніх програм педагогічних спеціальностей у контексті мотиваційної спрямованості до здорового способу життя (на прикладі освітніх програм освітнього ступеню «бакалавр», за якими здійснюється підготовка педагогічних фахівців в Українському державному університеті імені Михайла Драгоманова спеціальностей 012 «Дошкільна освіта», 013 «Початкова освіта», 014 «Середня освіта (Здоров'я людини)», 014 «Середня освіта (Фізична культура)». У межах здійснення аналізу переліку компетентностей за кожною з вищеперерахованих освітніх програм, основна увага приділена наявності серед них тих, що безпосередньо пов'язані зі здатністю здобувачів освіти вирішувати завдання, пов'язані із здоров'ям, зокрема його збереженням, зміцненням, формуванням, популяризацією здорового способу життя, запобіганням шкідливих звичок та професійному виго-ранню. Результати аналізу засвідчили об'єктивну потребу упровадження в освітній процес здоров'язбережувальних технологій з метою розвитку у здобувачів вищої педагогічної освіти мотиваційної спрямованості до здорового способу життя як ознаки адаптивності у майбутній професійній діяльності. Для цього необхідним є: забезпечення інтеграції знань із різних дисциплін у змісті та структурі освітніх програм педагогічних спеціальностей у контексті розвитку мотиваційної спрямованості до здорового способу життя; застосування форм і методів викладання, що сприяють особистісному розвитку студентів, реалізації адаптивних функцій навчання і самонавчання; використання навчальних завдань дослідницького та творчого спрямування з метою адаптивного навчання студентів професії вчителя та реалізації однієї з його професійних функцій – збереження здоров'я учнів; залучення здобувачів вищої педагогічної освіти до розроблення та реалізації просвітницьких і профілактичних програм

і проєктів на тематику, пов'язану зі здоровим способом життя; організація освітнього процесу на засадах здоров'язбереження.

***Ключові слова:** здоровий спосіб життя, мотивація до здорового способу життя, адаптивне навчання, студенти педагогічних спеціальностей, майбутні вчителі.*

Вступ та сучасний стан проблеми дослідження. Складні умови суспільно-політичного та економічного життя в сьогоденні, життя в умовах триваючої російсько-української війни актуалізують проблему збереження здоров'я студентської молоді. Стабільність поступу нашої держави, особливо в умовах військових викликів, на які вона змушена відповідати сьогодні, багато в чому залежить від стану здоров'я українців. Крім того, сьогодні як ніколи Україна не може обійтися без висококваліфікованих педагогів, які покликані професійно допомагати учням свідомо ставитися до власного здоров'я, способу життя та повною мірою володіють компетенціями щодо здорової та безпечної поведінки. Проблема збереження здоров'я є не тільки медико-валеологічною, а й педагогічною, тому що поряд з існуючими об'єктивними причинами зниження якості життя та погіршення стану довкілля необхідно підкреслити і педагогічні аспекти: недостатнє усвідомлення ролі способу життя людини для підтримки та зміцнення здоров'я, відсутність мотиваційної спрямованості до здорового способу життя у значній кількості молодих людей.

Водночас гуманізація освітнього процесу у вищій школі та пов'язана з нею технологія адаптивного навчання також вимагає збереження здоров'я сучасного здобувача освіти як основи його професійної ефективності, конкурентоспроможності на ринку праці, джерела позитивних емоцій, освітніх й у подальшому професійних досягнень. Сучасні фахівці потребують не лише фундаментальної професійної підготовки, сформованості інтегральної, загальних та професійних компетентностей, але й наявності мотиваційної спрямованості до збереження здоров'я та ведення здорового способу життя, що дозволить у майбутньому ефективно виконувати професійні функції та є одним з вагомих чинників якості життя у цілому.

Мета і завдання дослідження – на основі теоретичного обґрунтування досліджуваної проблеми й аналізу освітньої практики висвітлити шляхи розвитку мотиваційної спрямованості до здорового способу життя як складової адаптивного навчання студентів педагогічних спеціальностей (на прикладі спеціальностей 012 «Дошкільна освіта», 013 «Початкова освіта», 014 «Середня освіта (Здоров'я людини)», 014 «Середня освіта (Фізична культура)»).

Методи дослідження. У ході дослідження застосовувалися такі теоретичні методи, як аналіз наукової літератури та нормативно-правових документів з проблеми розвитку мотиваційної спрямованості до здорового способу життя і адаптивного навчання майбутніх вчителів, порівняння та синтез.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розвиток та поєднання здатності до здоров'язбереження з професійною педагогічною компетентністю були предметом досліджень ряду вчених, серед яких В. Бобрицька [3], М. Гриньова [5], Б. Долинський [6], В. Єфімова [8], Г. Жара [9], І. Калиниченко, Г. Латіна [10], Г. Мешко [11], І. Rashid, F. Amin, A. H. Lone, S. S. Gulzar [23] та ін. На глибоке переконання численних науковців (Ю. Бойчук [4], О. Єжова [7], О. Матвієнко, Т. Олефіренко [22], М. Носко [12], В. Оржеховська [13], С. Страшко [19], С. Сургова [20], С. Kostenius, L. Nyström [21] та ін.), розвиток мотиваційної спрямованості до здорового способу життя сприяє

підвищенню ймовірності того, що майбутні вчителі досягнуть успіху в своїй професійній діяльності та забезпеченні особистого добробуту, в тому числі, й гарного самопочуття і стану здоров'я.

Проте незважаючи на вагомі результати дослідження проблеми, залишається нерозв'язаною суперечність між низьким рівнем розвитку в здобувачів педагогічної освіти мотиваційної спрямованості до здорового способу життя та її значущістю для саморозвитку, самореалізації, адаптації в освітній сфері з урахуванням потреб майбутньої професійної діяльності.

Саме від вчителя – основної фігури педагогічного процесу – найбільшою мірою залежить, як впливає на здоров'я учнів надає їх перебування в закладі освіти, наскільки освітні технології та освітнє середовище в цілому зберігають їх здоров'я. Як зазначає Є. Починок, «одним із дієвих чинників покращення фізичного та психічного здоров'я учасників освітнього процесу, запорукою збереження й зміцнення їхнього здоров'я, є зниження рівня психофізичного вигорання серед педагогів і побудова доброзичливої, партнерської взаємодії на засадах взаємоповаги й взаємовимогливості. Освітній процес має ґрунтуватися на наукових доказах і безумовно відповідати психосоматичним, фізіологічним і санітарно-гігієнічним вимогам» [18, с. 90]. В. Бондар, І. Шапошнікова, Т. Опалюк, Т. Франчук також розглядають «культивування здоров'я як однієї з найвищих не лише життєвих, а й професійних цінностей» [1, с. 53] як необхідність у проектуванні індивідуальної, особистісно-орієнтованої траєкторії професійного розвитку та саморозвитку студентів педагогічних спеціальностей.

Аналіз сучасного стану розвитку мотиваційної спрямованості до здорового способу життя студентів педагогічних спеціальностей дає можливість визначити сильні та слабкі сторони, можливості та шляхи вирішення досліджуваної проблеми. З цією метою було проаналізовано зміст освітніх програм освітнього ступеню «бакалавр», за якими здійснюється підготовка педагогічних фахівців в Українському державному університеті імені Михайла Драгоманова (на прикладі спеціальностей 012 «Дошкільна освіта», 013 «Початкова освіта», 014 «Середня освіта (Здоров'я людини)», 014 «Середня освіта (Фізична культура)»).

У межах здійснення аналізу переліку компетентностей за кожною з вищеперахованих освітніх програм, основна увага приділена наявності середніх тих, що безпосередньо пов'язані зі здатністю студентів-педагогів вирішувати завдання, пов'язані із здоров'ям, такі як його збереження, зміцнення, формування, популяризація здорового способу життя, попередження шкідливих звичок та професійного вигорання. Результати цього аналізу представлені в таблиці 1.

Як видно з таблиці 1, найширший перелік компетентностей, що відображають мотиваційну спрямованість до здорового способу життя майбутніх педагогів, містить освітня програма «Здоров'я людини». Такий широкий перелік є виправданим, оскільки саме вчитель основ здоров'я та здоров'язбережувальних дисциплін за своїми функціями зобов'язаний здійснювати в закладі освіти роботу, спрямовану на популяризацію здорового способу життя. Дещо вужчим, але все ж достатньо суттєвим, є перелік таких компетентностей у змісті освітніх програм «Дошкільна освіта» та «Початкова освіта», що так само пояснюється необхідністю їх формування для якісної реалізації професійних функцій у закладах дошкільної та початкової освіти, а також у змісті ОП «Фізична культура і спорт», хоча у ній представлений, у першу чергу, практичний аспект даної проблеми.

Таблиця 1

Результати аналізу освітніх програм педагогічних спеціальностей у контексті мотиваційної спрямованості до здорового способу життя

Компетентності, що відображають мотиваційну спрямованість до здорового способу життя	Відповідні програмні результати навчання
ОП «Дошкільна освіта»	
Здатність «зберігати та розвивати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства, ґрунтуючись на розумінні історії та закономірностей розвитку відповідної предметної галузі, її ролі в загальній сукупності знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, застосовувати різноманітні види та форми підтримки фізичної активності для активного відпочинку і здорового способу життя» [14].	Мати навички підтримки та зміцнення психофізичного і соціального здоров'я дітей
Здатність «забезпечувати фізичний розвиток дітей раннього і дошкільного віку, сприяти зміцненню і корекції здоров'я за допомогою вправ і фізичної активності» [14].	
Здатність «формувати в дітей раннього і дошкільного віку основи здорового способу життя як складової культури здоров'я особистості, її валеологічної культури» [14].	
ОП «Початкова освіта»	
Здатність «зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства, ґрунтуючись на розумінні історії та закономірностей розвитку предметної області, її ролі в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми підтримки фізичної активності для активного відпочинку і здорового способу життя» [16].	«Інтегрувати, використовувати й трансформувати предметні знання у різні форми як основу змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти (мовно-літературна, математична, природнича, технологічна, інформативна, соціальна і здоров'язбережувальна, громадянська та історична, мистецька, фізкультурна)» [16].
Здатність «інтегрувати та впроваджувати предметні знання, що складають основу змістових ліній та освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти» [16].	
Здатність «моделювати зміст відповідно до очікуваних результатів навчання, добирати найдоцільніші форми, методи, прийоми та засоби формування ключових і предметних компетентностей молодших школярів у процесі вивчення освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти» [16].	«Організовувати конструктивну та кооперативну взаємодію з учасниками освітнього процесу в початковій школі, практикувати самопідтримку психічного здоров'я, використання усвідомлених емоційних реакцій» [16].
Здатність до «здійснення профілактичних заходів щодо збереження життя та здоров'я учнів початкової школи, до надання їм домедичної допомоги, до протидії та попередження булінгу, різних проявів насильства» [16].	«Впроваджувати запобіжні заходи щодо збереження життя та фізичного й психічного здоров'я учнів початкових класів, надавати першу домедичну допомогу (за

	<p>необхідності), планувати та впроваджувати заходи щодо запобігання і протидії булінгу та різних проявів насильства чи будь-якої з форм дискримінації серед учасників освітнього процесу» [16].</p>
<p>ОП «Здоров'я людини»</p>	
<p>Здатність «зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми підтримки фізичної активності для активного відпочинку і здорового способу життя» [15].</p>	<p>«Називати і пояснювати принципи проектування психологічно безпечного й комфортного освітнього середовища відповідно до вимог законодавства про охорону життя й здоров'я учнів (у тому числі учнів з особливими освітніми потребами), використовувати здоров'я-збережувальні технології в освітньому процесі, профілактику та протидію булінгу і розбудову ефективних стосунків з учнями та їх батьками на засадах етичної та толерантної взаємодії» [15].</p>
<p>Здатність «зберігати особисте фізичне та психічне здоров'я, дотримуватися здорового способу життя, керувати своїм емоційним станом; ефективно та безпечно співпрацювати з учасниками освітнього процесу» [15]</p>	
<p>Здатність «ставити цілі, планувати та проектувати навчальні і виховні процеси, що враховують вікові та індивідуальні особливості вихованців, їхні освітні потреби і можливості; організовувати і здійснювати просвітницьку діяльність щодо формування, збереження та зміцнення здоров'я, профілактики шкідливих звичок, неінфекційних та соціально-небезпечних інфекцій; формувати в дітей та молоді усвідомлену мотивацію до здорового способу життя, а також здійснення діяльності, спрямованої на збереження довкілля» [15].</p>	
<p>Здатність «реалізовувати професійну діяльність з врахуванням законодавчих вимог щодо збереження здоров'я учнів (у тому числі й учнів з особливими потребами); використання здоров'я-зберігаючих технологій в освітньому процесі» [15].</p>	
<p>Здатність до «аналізу програм, підручників та навчально-методичних матеріалів з предметів соціальної та здоров'язбережувальної освітньої галузі), вміння обирати і реалізовувати відповідні методики та педагогічні технології для проведення освітнього процесу з інваріативних та варіативних предметів здоров'язбережувального спрямування» [15].</p>	<p>Організовувати та здійснювати фахову діяльність на основі знань щодо біологічних, медичних, педагогічних та психосоціальних аспектів формування та збереження здоров'я людини.</p>
<p>Здатність «формувати в учнів життєву компетентність особистості та сприяти позитивній мотивації до здорового способу життя, через розвиток життєвих навичок та власний приклад підтримувати здоровий спосіб життя, повагу до загальнолюдських моральних цінностей, базуючись на Державному стандарті базової та повної загальної середньої освіти, Концепції формування позитивної мотивації</p>	

на здоровий спосіб життя у дітей та молоді, інших чинних нормативно-правових документів» [15].	
Здатність «використовувати у фаховій роботі знання з біологічних, медичних, педагогічних та психосоціальних аспектів формування та збереження здоров'я людини» [15].	
ОП «Фізична культура і спорт»	
Здатність до «володіння педагогічними, медико-біологічними, інформаційними технологіями для формування здорового способу життя, розвитку рухових умінь і навичок, розвитку фізичних (кінетичних) якостей серед різних груп населення і розробки власних методик і технологій для інтегрального гармонійного розвитку людини» [17].	Знати закономірності «розвитку фізичних (рухових) якостей в різних видах рухової активності. Обізнаний з біологічними, соціальними, психологічними та ін. факторами збереження здоров'я, біологічними, соціальними, психологічними, духовними факторами, що обумовлюють значущість професії фахівця в галузі фізичного виховання та спорту» [17].
Здатність самостійно «проводити навчальні заняття з фізичної культури з дітьми дошкільного, шкільного віку та учнями загальноосвітніх установ, освітніх закладів середньої та професійно-технічної освіти, проводити роботу у сфері фізкультурно-оздоровчої роботи у навчальних закладах, закладах фітнесу, рекреації та фізичної реабілітації» [17].	Володіти «педагогічними, медико-біологічними, інформаційними технологіями для формування здорового способу життя, розвитку рухових умінь і навичок, розвитку фізичних (рухових) якостей серед різних груп населення для цілісного гармонійного розвитку людини» [17].

Результати аналізу засвідчили, що освітні програми педагогічних спеціальностей переважно включали в себе перелік фахових компетентностей, визначених стандартом відповідного рівня вищої освіти. Додаткові компетентності здебільшого передбачалися в освітньо-професійних програмах, що поєднують спеціальність та певну спеціалізацію, наприклад, як у ОП «Здоров'я людини», яка наразі відображає поєднання вимог стандарту вищої освіти зі спеціальності 017 «Фізична культура і спорт» та педагогічної спеціалізації вчителя основ здоров'я, педагога-валеолога [2].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Аналіз сучасного стану підготовки майбутніх педагогів у закладах вищої освіти свідчить про те, що існує об'єктивна потреба впровадження в освітній процес здоров'язбережувальних технологій з метою розвитку у здобувачів вищої педагогічної освіти мотиваційної спрямованості до здорового способу життя як ознаки адаптивності у майбутній професійній діяльності.

Для цього необхідним є:

- забезпечення інтеграції знань із різних дисциплін у змісті та структурі освітніх програм педагогічних спеціальностей у контексті розвитку мотиваційної спрямованості до здорового способу життя у майбутніх педагогів;
- застосування форм і методів викладання, що сприяють особистісному розвитку студентів, реалізації адаптивних функцій навчання і самонавчання у вищій

школі, в тому числі й у питаннях, які стосуються здорового способу життя учасників освітнього процесу;

– використання навчальних завдань дослідницького та творчого спрямування на семінарських, практичних заняттях, у процесі практичної підготовки, науково-дослідницької та волонтерської діяльності студентів з метою адаптивного навчання студентів професії вчителя та реалізації однієї з його професійних функцій – збереження здоров'я учнів;

– залучення здобувачів вищої педагогічної освіти до розроблення та реалізації просвітницьких і профілактичних програм і проєктів на тематику, пов'язану зі збереженням здоров'я, здоровим способом життя;

– організація освітнього процесу на засадах здоров'язбереження.

Перспективи подальших наукових розвідок у питанні розвитку мотиваційної спрямованості до здорового способу життя як складової адаптивного навчання майбутніх вчителів, бачимо в удосконаленні напрацьованого теоретико-практичного досвіду завдяки застосуванню сучасних освітніх інновацій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Адаптивне навчання студентів професії вчителя : теорія і практика : монографія / В. І. Бондар, І. М. Шапошнікова, Т. Л. Опалюк, Т. Й. Франчук ; за заг. ред. В. І. Бондаря. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. 308 с.
2. Білик В. Г., Шеремет, І. В., Василенко К. С. Особливості формування змісту дисципліни «Сучасні валеологічні технології» як обов'язкового освітнього компонента у професійній підготовці студентів ОПП «Здоров'я людини та фізична рекреація». *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова*, (3К(176)). С. 87-91. URL: [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.3K\(176\).19](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.3K(176).19)
3. Бобрицька В. І. Формування здорового способу життя у майбутніх учителів : моногр. / Ін-т педагогіки і психології проф. освіти АПН України. Полтава : ТОВ «Полігр. центр «Скайтек», 2006. 431 с.
4. Бойчук Ю. Д. Еколого-валеологічна культура майбутнього вчителя : теоретико-методичні аспекти : монографія. Суми : ВТД «Університетська книга», 2008. 357 с.
5. Гриньова М. В. Про необхідність предметної спеціалізації «Здоров'я людини» для підготовки майбутнього вчителя. *Загальна теорія здоров'я та здоров'язбереження* / за заг. ред. Ю. Д. Бойчука. Харків : Вид. Рожко С. Г., 2017. С. 434-439.
6. Долинський Б. Т., Муниця О. Здоров'я вчителя як підґрунтя для успішної професійної діяльності. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. Педагогічні науки*. 2018. № 3. С. 38-44.
7. Єжова О. О. Здоров'я у системі життєвих цінностей студентів. *Рідна школа*. 2020. № 1(1065). С. 16-20.
8. Єфімова В. М. Здоров'я вчителя у системі професійних цінностей. *Педагогічні науки*. 2009. Вип. 54. С. 294-299.
9. Жара Г. І. Розвиток складових індивідуального здоров'я вчителів : соціально-емоційні, етичні і компетентні аспекти. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. Серія : Педагогічні науки*. Вип. 10 (166) / Нац. ун-т «Черн. колегіум» ім. Т. Г. Шевченка ; голов. ред. М. О. Носко. Чернігів : НУЧК, 2020. С. 214-220.
10. Калиниченко І. О., Латіна Г. О. Суб'єктивна оцінка стану здоров'я педагогічними працівниками з різними рівнями професійного вигорання в умовах соціальної ізоляції та воєнного стану. *Довкілля та здоров'я*. 2024. № 1. С. 26-32.

11. Мешко Г. М. Курс «Професійне здоров'я педагога» в системі підготовки майбутніх учителів до здоров'ятворчої діяльності. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Педагогіка. Соціальна робота.* 2014. Вип. 30. С. 98-100.
12. Носко М. О., Мехед О. Б. Основні умови професійної підготовки майбутніх учителів до соціально-педагогічної діяльності з метою популяризації здорового способу життя. *Адаптаційні можливості дітей та молоді* : збірник наукових праць XIV міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 205-річчю з дня заснування Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (Одеса, 15-16 вересня 2022 року, Ч. 2) / голов. ред. А. І. Босенко. Одеса : Видавець Сімекс-прінт, 2022. С. 109-115.
13. Оржеховська В. М. Морально-духовна основа підростаючої особистості як головний пріоритет формування і збереження здоров'я. *Формування відповідального ставлення до здоров'я підростаючої особистості* : монографія. Київ : Міленіум, 2018. С. 103-149.
14. Освітньо-професійна програма «Дошкільна освіта» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 012 «Дошкільна освіта». Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, 2021. URL: <https://tinyurl.com/pfudu2021>
15. Освітньо-професійна програма «Здоров'я людини та фізична рекреація». Український державний університет імені Михайла Драгоманова, 2023. URL: <https://tinyurl.com/ffvszudu2023>
16. Освітньо-професійна програма «Початкова освіта» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 013 «Початкова освіта». Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, 2022. URL: <https://tinyurl.com/pfudu2022>
17. Освітньо-професійна програма «Фізична культура і спорт» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 014.11 «Середня освіта (фізична культура)». Український державний університет імені Михайла Драгоманова, 2023. URL: <https://tinyurl.com/ffvsz01411>
18. Починок Є. А. Педагогічна ортобіотика як чинник професійної підготовки фахівців початкової освіти. *Інноваційна педагогіка.* 2024. Вип. 70, Т. 2. С. 89-93.
19. Страшко С. В. Підготовка вчителя до викладання предметів оздоровчого спрямування. *Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Методика навчання природничих дисциплін у середній та вищій школі» (XXI Каршинські читання)*, м. Полтава, 29-30 травня 2014 р. / За заг. ред. проф. М.В. Гриньової. Полтава, 2014. С. 234-235.
20. Сургова С. Ю. Ортобіотика як здоров'язберігаюча технологія навчання майбутніх соціальних працівників. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія : Пед. науки.* 2018. Вип. 150. С. 127-130.
21. Kostenius, C., & Nyström, L. (2020). "When I feel well all over, I study and learn better" – experiences of good conditions for health and learning in schools in the Arctic region of Sweden. *International Journal of Circumpolar Health*, 79(1). URL: <https://doi.org/10.1080/22423982.2020.1788339>
22. Matviienko, O., & Olefirenko, T. (2022). Social well-being of children and educators : Problems and practice of support in conditions of military aggression. *Освітньо-науковий простір – Educational scientific space*, 3 (2), 71-79. URL: [https://doi.org/10.31392/ONP.2786-6890.3\(2\).2022.08](https://doi.org/10.31392/ONP.2786-6890.3(2).2022.08)
23. Rashid, I., Amin, F., Lone, A. H. and Gulzar, S. S. (2023). Health literacy and subjective well-being amongst university students : moderating role of gender. *Health Education*, Vol. 123. No. 5/6. P. 121-137. URL: <https://doi.org/10.1108/HE-01-2023-0008>

REFERENCES:

1. Bondar, V.I., Shaposhnikova, I.M., Opaliuk T.L., Franchuk T.Y. (2018). Adaptive training of students of the teaching studentiv profesii vchytelia : teoriia i praktyka [Adaptive training of students of the teaching

profession : theory and practice]. Monohrafiia. Kyiv: Vyd-vo NPU imeni M. P. Drahomanova [in Ukrainian].

2. Bilyk, V. G., Sheremet, I. V., Vasylenko, K. S. (2024). Osoblyvosti formuvannia zmistu dystsypliny «Suchasni valeolohichni tekhnolohii» yak obov'iazkovoho osvitnoho komponenta u profesiinii pidhotovtsi studentiv OPP «Zdorov'ia liudyny ta fizychna rekreatsiia» [Peculiarities of the formation of the content of the discipline «Modern valeological technologies» as a mandatory educational component in the professional training of students of the «Human Health and Physical Recreation» training program]. *Naukovyi chasopys Ukrainskoho derzhavnogo universytetu imeni Mykhaila Drahomanova – Dragomanov Ukrainian State University, (3K(176), 87-91*. Retrieved from: [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.3K\(176\).19](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.3K(176).19) [in Ukrainian].

3. Bobrytska, V. I. (2006). Formuvannia zdorovoho sposobu zhyttia u maibutnikh uchyteliv [Formation of a healthy lifestyle in future teachers] : monohr. / In-t pedahohiky i psykhologhii prof. osvity APN Ukrainy. Poltava : TOV «Polihr. tsentr «Skaitek» [in Ukrainian].

4. Boichuk, Y. D. (2008). Ekoloho-valeolohichna kultura maibutnoho vchytelia : teoretyko-metodychni aspekty [Ecological and valeological culture of the future teacher : theoretical and methodological aspects] : monohrafiia. Sumy : VTD «Universytetska knyha» [in Ukrainian].

5. Hrynova, M. V. (2017). Pro neobkhidnist predmetnoi spetsializatsii «Zdorovia liudyny» dlia pidhotovky maibutnoho vchytelia [About the necessity of subject specialization “Human Health” for training future teachers]. *Zahalna teoriia zdorovia ta zdoroviazberezhennia – The general theory of health and health preservation, 434-439*. Kharkiv : Vyd. Rozhko S. H. [in Ukrainian].

6. Dolynskiy, B. T., Munytsia, O. (2018). Zdorovia vchytelia yak pidgruntia dlia uspishnoi profesiinnoi diialnosti [Teacher's health as a foundation for successful professional activity]. *Naukovyi visnyk Pivdenoukrajinskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni K. D. Ushynskoho – Scientific Bulletin of the South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynskiy, 3, 38-44* [in Ukrainian].

7. Yezhova, O. O. (2020). Zdorovia u systemi zhyttievykh tsinnosti studentiv [Health in the students' system of life values]. *Ridna shkola – Native school, 1 (1065), 16-20* [in Ukrainian].

8. Yefimova, V. M. (2009). Zdorovia vchytelia u systemi profesiinykh tsinnosti [Teacher's health in the system of professional values]. *Pedahohichni nauky – Pedagogical sciences, 54, 294-299* [in Ukrainian].

9. Zhara, H. I. (2020). Rozvytok skladovykh indyvidualnoho zdorovia vchyteliv : sotsialno-emotsiini, etychni i kompetentnisni aspekty [Development of the components of the individual health of teachers : social-emotional, ethical and competence aspects]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Chernihivskiy kolehium» imeni T. H. Shevchenka – Bulletin T. G. Shevchenko Chernihiv Collegium National University, 10 (166), 214-220* [in Ukrainian].

10. Kalynychenko, I. O., Latina, H. O. (2024). Subiektyvna otsinka stanu zdorovia pedahohichnymy pratsivnykiv z riznymi rivniamy profesiinoho vyhorannia v umovakh sotsialnoi izoliatsii ta voiennoho stanu [Subjective assessment of the state of health of teaching staff with different levels of professional burnout in the conditions of social isolation and martial law]. *Dovkillia ta zdorovia – The environment and health, 1, 26-32* [in Ukrainian].

11. Meshko, H. M. (2014). Kurs «Profesiine zdorovia pedahoha» v systemi pidhotovky maibutnikh uchyteliv do zdoroviatvorchoi diialnosti [The course “Teacher's professional health” in the system of training future teachers for health-creating activities]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu – Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University, 30, 98-100* [in Ukrainian].

12. Nosko, M. O., Mekhed, O. B. (2022). Osnovni umovy profesiinnoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv do sotsialno-pedahohichnoi diialnosti z metoiu populiaryzatsii zdorovoho sposobu zhyttia [Basic conditions of professional training of future teachers for socio-pedagogical activity with the aim of popularizing a healthy lifestyle]. *Adaptatsiini mozhlyvosti ditei ta molodi – Adaptation possibilities of children and young people, 109-115* [in Ukrainian].

13. Orzhekhovska, V. M. (2018). Moralno-dukhovna osnova pidrostaiuchoi osobystosti yak holovnyi priorytet formuvannia i zberezhennia zdorovia [The moral and spiritual basis of a growing personality as the main priority of health formation and preservation]. *Formuvannia*

vidpovidalnoho stavlennia do zdorovia pidrostauichoi osobystosti – The formation of a responsible attitude to the health of a growing personality] : monohrafiia. Kyiv : Milenium, 103-149 [in Ukrainian].

14. Osvitno-profesiina prohrama «Doshkilna osvita» pershoho (bakalavrskoho) rivnia vyshchoi osvity spetsialnosti 012 «Doshkilna osvita». [The educational and professional program “Preschool Education” of the first (bachelor’s) level of higher education, specialty 012 “Preschool Education”] (2021). Natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni M. P. Drahomanova. Retrieved from: <https://tinyurl.com/pfudu2021> [in Ukrainian].

15. Osvitno-profesiina prohrama «Zdorovia liudyny ta fizychna rekreatsiia» [The educational and professional program “Human health and physical recreation”]. (2023). Ukrainyskyi derzhavnyi universytet imeni Mykhaila Drahomanova. Retrieved from: <https://tinyurl.com/ffvszudu2023> [in Ukrainian].

16. Osvitno-profesiina prohrama «Pochatkova osvita» pershoho (bakalavrskoho) rivnia vyshchoi osvity spetsialnosti 013 «Pochatkova osvita». [The educational and professional program “Primary Education” of the first (bachelor’s) level of higher education, specialty 013 “Primary Education”] (2022). Natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni M. P. Drahomanova. Retrieved from: <https://tinyurl.com/pfudu2022> [in Ukrainian].

17. Osvitno-profesiina prohrama «Fizychna kultura i sport» pershoho (bakalavrskoho) rivnia vyshchoi osvity spetsialnosti 014.11 «Serednia osvita (fizychna kultura)» [The educational and professional program “Physical culture and sport” of the first (bachelor’s) level of higher education, specialty 014.11 “Secondary education (physical culture)”]. (2023). Ukrainyskyi derzhavnyi universytet imeni Mykhaila Drahomanova. Retrieved from: <https://tinyurl.com/ffvsz01411> [in Ukrainian].

18. Pochynok, Y. A. (2024). Pedahohichna ortobiotyka yak chynnyk profesiinoi pidhotovky fakhivtsiv pochatkovoї osvity [Pedagogical orthobiotics as a factor in the professional training of primary education specialists]. *Innovatsiina pedahohika – Innovative Pedagogy*, 70(2), 89-93 [in Ukrainian].

19. Strashko, S. V. (2014). Pidhotovka vchytelia do vykladannia predmetiv ozdorovchoho spriamuvannia [Teacher preparation for teaching health-related subjects]. Materialy Mizhnarodnoi naukovy-praktychnoi konferentsii «Metodyka navchannia pryrodnychych dystsyplin u serednii ta vyshchii shkoli» (XXI Karyshynski chytannia) – «Metodyka navchannia pryrodnychych dystsyplin u serednii ta vyshchii shkoli» (XXI Karyshynski chytannia), m. Poltava, 29-30 travnia 2014 r. Poltava, 234-235 [in Ukrainian].

20. Curhova, S. Y. (2018). Ortobiotyka yak zdoroviazberihaiucha tekhnolohiia navchannia maibutnikh sotsialnykh pratsivnykiv [Orthobiotics as a health-preserving technology for the training of future social workers]. *Visnyk Chernihivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu – Bulletin of the Chernihiv National Pedagogical University*, 150, 127-130 [in English].

21. Kostenius, C. & Nyström, L. (2020). “When I feel well all over, I study and learn better” – experiences of good conditions for health and learning in schools in the Arctic region of Sweden. *International Journal of Circumpolar Health*, 79 (1). Retrieved from: <https://doi.org/10.1080/22423982.2020.1788339> [in English].

22. Matviienko, O., & Olefirenko, T. (2022). Social well-being of children and educators : Problems and practice of support in conditions of military aggression. *Освітньо-науковий простір – Educational scientific space*, 3(2), 71-79. Retrieved from: [https://doi.org/10.31392/ONP.2786-6890.3\(2\).2022.08](https://doi.org/10.31392/ONP.2786-6890.3(2).2022.08) [in English].

23. Rashid, I., Amin, F., Lone, A. H. and Gulzar, S. S. (2023). Health literacy and subjective well-being amongst university students : moderating role of gender. *Health Education*, Vol. 123, 5/6, 121-137. Retrieved from: <https://doi.org/10.1108/HE-01-2023-0008> [in English].